

آموزش و پرورش در جهان

نقل از: خبرنامه دفتر همکاریهای علمی بین المللی

سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و از همه مهم تر ارزیابی میزان یادگیری دانش آموزان در طی سالهای تحصیلی، اهمیت این مباحث را نیز در موفقیت یک نظام آموزشی آشکار می سازد.

جهان امروز با رکود اقتصادی، افزایش جمعیت و مشکلات گوناگون دیگری مواجه است، مشکل بیسوادی و کم سوادی و موانع گوناگون آموزشی یکی از هزاران دردی است که حل آن در گرو حل مسائل و مشکلات اصلی بی است که زمینه ساز پدید آمدن این معضل شده اند. این موضوع را نمی توان انکار کرد که مسائل مختلف اجتماعی، اقتصادی،

برنامه ریزی صحیح برای دستیابی به آموزش کیفی

یکی از شاخص های سنجش پیشرفت در آموزش کشورها نرخ ثبت نام است. اگرچه افزایش و روند صعودی این شاخص یکی از مظاهر موفقیت نظام آموزشی به حساب می آید ولی بررسی دقیق و موشکافانه موضوع و در نظر گرفتن کلیه شاخص های آموزش، بویژه شاخص های کیفی، یعنی نرخ ترک تحصیل، افت تحصیلی، میزان مردودی، تناسب برنامه های آموزشی با وضعیت اجتماعی،

دنیای در حال تغییر امروز را در اولویت قرار دهند.

فقر، از عوامل مؤثر در ترک تحصیل به شمار می‌آید

نتایج حاصل از یک بررسی در چین، که در زمینه ترک تحصیل در آموزش و پرورش این کشور انجام شده است، نشان می‌دهد که میزان ترک تحصیل دانش‌آموزان در مناطق روستایی بیشتر است.

این تحقیق گسترده که وضعیت دانش‌آموزان را پس از ترک تحصیل مورد مطالعه قرار داده است، مشخص می‌سازد که تقریباً نیمی از دانش‌آموزانی که تحصیل را رها کرده‌اند (۴۷/۵ درصد) در مزارع مشغول به کار می‌شوند و ۷/۵ درصد در مشاغل پاره‌وقت یا سایر مشاغل به کار می‌پردازند. بر اساس این تحقیق، ۲۷/۳ درصد از ترک

فرهنگی و حتی سیاسی جوامع، همگی چون حلقه‌های زنجیر به یکدیگر متصل‌اند و هر یک بخشی از پیکره اجتماعی را تشکیل داده، بر هم تأثیر می‌گذارند. به عنوان مثال اگر میزان تولید ناخالص ملی که یک شاخص اقتصادی است، کاهش یابد، خود به خود از درصد سهم آموزش و پرورش نیز کاسته خواهد شد و این کاهش در بخش‌های مختلف آموزش از قبیل حقوق و دستمزد معلمان، بودجه مربوط به ساختمان و فضاهای آموزشی و همچنین وسایل آموزشی و کمک آموزشی و... تأثیر منفی خواهد گذاشت. بنابراین مسؤولیت خطیری که امروزه بر دوش مسؤولان و برنامه‌ریزان نظامهای آموزشی قرار دارد این است که از حداقل امکانات بیشترین بهره را ببرند و با برنامه‌ریزیهای صحیح و اصولی ضمن کاستن از اتلاف هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری، ارتقای کیفی آموزش و متناسب بودن آن با

این نمایشگاه یک نهاد آموزشی غیرانتفاعی است که هدف آن برانگیختن علاقه نسبت به علوم و تشویق نوجوانان به انجام فعالیتهای علمی است. نمایشگاه مذکور به فعالیتهای خودجوش که از فکر بکر نوجوانان سرچشمه میگیرد، بهای بیشتری می دهد.

هدف از اجرای این برنامه آن است که دانش آموزان به علم و فن آوری علاقه مند شده، در این عرصه به فعالیت بپردازند. دانش آموزان پس از یک دوره فعالیت در زمینه های یاد شده، حاصل کار خود را در معرض دید عموم قرار می دهند و مورد تحسین و تشویق قرار می گیرند.

دانش آموزانی که در این برنامه شرکت می کنند می توانند در همه رشته ها از جمله علوم پزشکی، فیزیک، ساختمان، علوم انسانی و سایر زمینه ها به فعالیت بپردازند. حضور و شرکت دانش آموزان در این برنامه علاوه بر آن که مهارتهای فنی آنان را توسعه داده، زمینه

تحصیل کردگان مناطق شهری به مشاغل پاره وقت روی می آورند، اما به طور کلی در مناطق شهری و روستایی بیش از نیمی از دانش آموزانی که تحصیل را ترک می گویند، در خانه می مانند.

یافته های این تحقیق وجود رابطه بین میانگین درآمد سرانه و ترک تحصیل را روشن می سازد. در استانهای محروم که میانگین درآمد سرانه از ۳۰۰ "یوان" کمتر است، نرخ ترک تحصیل $\frac{4}{3}$ درصد است. این در حالی است که در استانهایی که درآمد سرانه آنها ۸۰۰ تا ۳۰۰ یوان است، نرخ ترک تحصیل $\frac{1}{1}$ درصد است. جالب توجه این که در استانهای مرفه که میانگین درآمد سرانه آنها بیش از ۸۰۰ یوان است، نرخ ترک تحصیل $\frac{0}{3}$ درصد است.

افریقای جنوبی و تدابیر تازه برای آموزش علوم به جوانان

به رغم آن که آموزش علوم و فن آوری و اشاعه آن در جامعه تأثیر مثبتی بر وضعیت اقتصادی افریقای جنوبی دارد و حضور این کشور را در صحنه رقابتهای جهانی میسر می سازد، اما با این حال هنوز علم و دانش به اعماق این جامعه نفوذ نکرده و آگاهی عمومی نسبت به آن در خور توجه نیست.

از سال ۱۹۸۰ افریقای جنوبی برای آن که نوجوانان را نسبت به علم و دانش و کسب مهارتهای لازم علاقه مند کند و آگاهی عمومی جامعه را در زمینه فن آوریهای نو و علوم جدید افزایش دهد، برنامه ای موسوم به "نمایشگاهی برای دانشمندان جوان" را اجرا کرده است.

منامه، پایتخت بحرین واقع است؛ در زمره مدارس نوآور به شمار می آید. این دبستان که ۶۰۰ دانش آموز و ۳۰ معلم دارد، توسط خانم "عایشه عبدالغنی" اداره می شود. به دلیل کمبود معلم مرد در بحرین، همه معلمان این مدرسه زن هستند.

یکی از ابتکارات دبستان "ابوالاحدرمی" به کارگیری روش خودآموزی در فعالیت های آموزشی مدرسه است. دانش آموز می تواند پس از انجام تمرینهای خود به قسمتی از کلاس برود که "مکان یادگیری" نامیده می شود. در این مکان کتابخانه کوچکی وجود دارد که خود دانش آموزان آن را اداره می کنند، بازیهای آموزشی، اسباب بازی و ضبط صوت نیز برای استفاده دانش آموزان در "مکان یادگیری" موجود است.

با گذشت دو سال از آموزش کودکان دیرآموز در کلاسهای عادی، مقرر شد که این برنامه پس از یک ارزشیابی به همین ترتیب ادامه یابد.

در این مدرسه معلمان با روشهای مبتکرانه خود دانش آموزان را به کارهای مختلفی تشویق می کنند که از آن طریق حس مسؤولیت پذیری در آنها تقویت شود.

مثلاً با احاله مسؤولیت پرورش گلها و مراقبت از درختان مدرسه، دانش آموزان را تشویق می کنند که نسبت به محیط زیست مدرسه احساس مسؤولیت کنند.

معلمان این مدرسه همچنین با ترتیب دادن برنامه عیادت از کودکان بیمار در بیمارستانها، حس نوعدوستی را در بچه ها زنده کرده، موجبات گسترش ارتباطات انسانی آنها را فراهم می آورند. یکی دیگر از ابتکارات معلمان

درک بهتر فرایند علمی را فراهم می کند، اعتماد به نفس بیشتر و رشد فردی را برای کودکان و نوجوانان به ارمغان می آورد و امکان ملاقات و تبادل نظر با همردیفان را برای آنان مهیا می سازد.

برنامه یاد شده علاوه بر فواید غیرمادی، منافع مادی همچون دریافت گواهینامه، جوایز نقدی و بورسیه تحصیلی نیز برای دانش آموزان در پی دارد. به علاوه به آنان کتاب، مدال و تجهیزات علمی نیز اهدا می شود. همچنین بسیاری از این دانش آموزان برای شرکت در کنفرانسها دعوت می شوند و دانش آموزانی که در این برنامه به موفقیت های چشمگیر نایل شوند، برای سفری کوتاه به خارج از کشور اعزام می شوند.

نکته قابل توجه دیگر این که بسیاری از برندگان این برنامه از سوی شرکتهای کارخانه ها و مؤسسات بورسیه دریافت می کنند.

دانش آموزانی که طرحهای نوآورانه عرضه کرده اند، می توانند محصول یا ایده خود را به مراکز علمی، موزه ها و یا کارخانه ها بفروشند. مسؤلیت آگاه کردن دانش آموزان از این

برنامه و ترویج آن در بین کودکان و نوجوانان، بر عهده معلمان است. آنان دانش آموزانی را که مایل به شرکت در این برنامه هستند، به مؤسسه معرفی می کنند. همچنین، افراد برتر نمایشگاه نیز توسط معلمان انتخاب می شوند.

یک مدرسه نوآور با روشهای تدریس مبتکرانه در بحرین دبستان پسرانه "ابوالاحدرمی" که در

مدارس استثنایی چاره‌درد نیست علوم انسانی همچون سایر رشته‌ها هر روز شاهد دگرگونی، تغییر و تکامل است. هر روز می‌شنویم که نظریه‌تازه‌ای مطرح می‌شود که یا مکمل تئوریهای پیشین است و یا ناقض آنها. نظریه‌های مربوط به تعلیم و تربیت که در محدوده علوم انسانی تعریف می‌شود نیز با توجه به تغییر و تحولات جهانی، هر روز رنگی تازه به خود می‌گیرد. یکی از مواردی که در بخش آموزش و پرورش همواره مطرح بوده است، بحث آموزش کودکان استثنایی است که از دیرباز مورد توجه دست‌اندرکاران آموزش و والدین بوده است. سالیان زیادی است که این بخش از

این است که بچه‌ها با دادن امتیاز و نصب ستاره بر روی عکس دانش‌آموزانی که در زمینه‌های مختلف خلاقیتی داشته و به موفقیتی دست یافته‌اند، عملکرد یکدیگر را ارزشیابی می‌کنند. در آخر هر هفته نیز بهترین دانش‌آموزان هر درس انتخاب می‌شوند. در فرایند تدریس نیز از روشهای مبتکرانه استفاده می‌شود. به عنوان مثال بچه‌ها برای یادگیری حروف، آنها را از روزنامه می‌برند و یا نقاشی می‌کنند. خواندن حروف به آواز و ساختن آنها با خمیربازی نیز از روشهای دیگر یادگیری حروف به‌شمار می‌آید. شایان ذکر است که در سال ۱۹۹۴، نماینده دفتر بین‌المللی تعلیم و تربیت از این مدرسه بازدید کرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

انجام شده و امید می‌رود که به موفقیت‌هایی نیز دست یابیم. کارگاه آموزشی ویژه دانش‌آموزان استثنایی کشور که بتازگی با مشارکت دفتر مرکزی یونسکو در پاریس و کمیسیون ملی یونسکو در جمهوری اسلامی ایران برگزار شد و هدف از آن بهره‌گیری از اندیشه‌ها و طرح‌های تازه آموزش استثنایی با پشتوانه یافته‌های جدید علمی و تجارب بین‌المللی بود، یکی از گام‌هایی است که به منظور بهبود کیفیت آموزش کودکان استثنایی برداشته شده است.

بقیه از صفحه ۱۲

۴- سورة فتح، آیه ۲۹

۵- سورة قلم، آیه ۴

منابع:

شریعتمداری، علی: روان‌شناسی تربیتی، انتشارات مشعل ۱۳۴۴.

۲- نادری، عزت، سیف نراقی، مریم: روش‌های تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن، انتشارات بدر ۱۳۷۳.

۳- وصیت‌نامه الهی - سیاسی امام خمینی (ره)

آموزش و پرورش، بویژه در کشورهای غربی، به عنوان مقوله‌ای جدا مطرح بوده است. اغلب کشورهای توسعه یافته از سالها پیش به فکر جدا کردن دانش‌آموزان استثنایی از کودکان عادی بوده و آن را نیز صورت تحقق بخشیده‌اند. اما جوامع در حال توسعه از همان ابتدا استقبال زیادی از این مسأله نکرده، حتی با آن مخالفت نیز کردند. امروز جهان به جایی رسیده که شیوه‌های تبعیض‌آمیز آموزشی را مردود می‌داند، حتی ایجاد مدارس استثنایی را نیز گونه‌ای از تبعیض دانسته، آن را نمی‌پذیرد. مجامع بین‌المللی آموزش به این باور دست یافته‌اند که ایجاد مدارس استثنایی چاره درد نیست. کودکان در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند و لازمه شکوفایی استعداد‌های آنان، برقراری ارتباط دو جانبه با یکدیگر است. پس همه آنها باید در مدارس عادی و در کنار یکدیگر تحت تعلیم و تربیت قرار گیرند و مشکلات جسمی، حسی و ذهنی نباید باعث منزوی شدن گروهی از کودکان شود. اما در عین حال لزوم ارائه آموزش‌های ویژه به کودکان استثنایی و دادن امکانات کافی به مریبان آنان برای اختصاص وقت بیشتر به این گونه کودکان را نیز نمی‌توان نادیده انگاشت.

اکنون بیشتر کشورهای جهان از جمله کشورهای توسعه یافته‌ای چون انگلستان، استرالیا، نروژ، اسپانیا و ... اقدام به آموزش کودکان استثنایی در مدارس عادی کرده‌اند. به گونه‌ای که در دانمارک، استرالیا، نروژ و اسپانیا کمتر از یک درصد کودکان استثنایی در مدارس ویژه خود آموزش می‌بینند. در کشور ما نیز در این مسیر اقدامات مفیدی